

ЮРИДИЧНА ПРИРОДА ПРАВА НА КОМЕРЦІЙНУ ТАЄМНИЦЮ В КОНТЕКСТІ РЕКОДИФІКАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Якубівський Ігор Євгенович,

доктор юридичних наук, професор,
в. о. головного наукового співробітника
відділу приватноправових досліджень
Інституту правотворчості та науково-правових експертиз
Національної академії наук України



У статті проаналізовано питання, що стосуються комерційної таємниці як об'єкта цивільних прав. Звернута увага на проблему термінології, яка використовується в актах національного законодавства та в міжнародних документах для позначення даного об'єкта. Враховуючи підходи, які напрацьовані в рамках ЄС, загальним поняттям є «комерційна таємниця» (за термінологією Угоди TRIPS – «нерозкрита інформація»), тоді як «ноу-хау» є більш вузьким поняттям, що охоплює лише інформацію технічного чи технологічного характеру. Висловлено позицію, що в законодавстві про зовнішньоекономічну діяльність та в інвестиційному законодавстві доцільно застосовувати більш загальне поняття «комерційна таємниця». Проаналізовано питання щодо юридичної природи прав на комерційну таємницю. Звернута увага на відмінностях між правом інтелектуальної власності та правом на комерційну таємницю. Правова охорона останньої ґрунтується на режимі секретності відповідної інформації, що не є характерним для правової охорони об'єктів інтелектуальної власності. Комерційна таємниця як об'єкт цивільних прав має інформаційну природу, що не дозволяє ефективно застосовувати до цього об'єкта конструкцію майнових прав інтелектуальної власності. Значна увага в статті приділена аналізу положень Директиви 2016/943, яка хоч і виокремлює такі види комерційної таємниці, як ноу-хау та бізнес-інформація, проте закріплює для них уніфікований механізм захисту від неправомірного набуття, використання та розкриття. Звернута увага на те, що Директива 2016/943 не розглядає комерційну таємницю в якості об'єкта права інтелектуальної власності. Також проаналізовано Регламент Комісії № 316/2014, який відмежовує ноу-хау від об'єктів інтелектуальної власності. Зроблено висновок про доцільність виключення положень глави 46 із Книги 4 ЦК України та прийняття в Україні закону про комерційну таємницю, в основу якого мають бути покладені положення Директиви 2016/943.

Ключові слова: комерційна таємниця, ноу-хау, інформація, інтелектуальна власність, недобросовісна конкуренція.

Yakubivskyi Ihor. Legal nature of the trade secret right in the context of the recodification of the Ukrainian civil legislation

The article analyzes issues related to trade secrets as an object of civil rights. Attention is drawn to the problem of terminology used in acts of national legislation and in international documents to designate this object. Taking into account the approaches developed within the EU, the general concept is «trade secret» (according to the TRIPS Agreement – «undisclosed information»), while «know-how» is a narrower concept that covers only information of a technical or technological nature. The position is expressed that in the legislation on foreign economic activity and in investment legislation it is advisable to use the more general concept of «trade secret». The issue of the legal nature of trade secret rights is analyzed. Attention is drawn to the differences between intellectual property rights and the right to trade secrets. The legal protection of the latter is based on the regime of secrecy of the information, which is not typical for the legal protection of intellectual property objects. Trade secret as an object of civil rights has an informational nature, which does not allow the effective application of the construction of intellectual property rights to this object. Considerable attention in the article is paid to the analysis of the provisions of Directive 2016/943, which distinguishes know-how and business information as the types of trade secret, but establishes a unified mechanism for their protection

against unlawful acquisition, use and disclosure. Attention is drawn to the fact that Directive 2016/943 does not consider trade secret as an object of intellectual property rights. The Commission Regulation № 316/2014, which distinguishes know-how from intellectual property objects, was also analyzed. A conclusion was made on the expediency of excluding the provisions of Chapter 46 from Book 4 of the Civil Code of Ukraine and adopting a special Law on trade secrets in Ukraine, which should be based on the provisions of Directive 2016/943.

Key words: *trade secret, know-how, information, intellectual property, unfair competition.*

Питання, пов'язані із правовою охороною комерційної таємниці, вже тривалий час є актуальними не тільки в Україні, але й в інших державах. На рівні законодавства різних країн та в міжнародних документах використовуються неоднакові терміни для позначення відповідного об'єкта (*комерційна таємниця, ноу-хау, нерозкрита інформація, конфіденційна інформація* та ін.). Також відкритим залишається питання щодо юридичної природи прав на цей об'єкт та доцільності віднесення його до об'єктів права інтелектуальної власності. Для України актуальність означених питань посилюється з огляду на триваючий зараз процес рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства, який передбачає модернізацію підходів до врегулювання приватноправових відносин та наближення вітчизняного законодавства до європейських стандартів.

Як відомо, приблизний перелік об'єктів, що належать до інтелектуальної власності, закріплено у ст. 2 Стокгольмської конвенції про заснування ВОІВ [1], проте такого об'єкта, як комерційна таємниця у ньому немає. Те саме стосується Паризької конвенції про охорону промислової власності [2], яка теж не передбачає серед об'єктів промислової власності комерційну таємницю (ноу-хау тощо). Проте в літературі необхідність охорони комерційної таємниці виводять із положень ст. 10 bis Паризької конвенції щодо захисту від недобросовісної конкуренції [3, с. 150–153; 4, с. 333].

В Угоді про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угода TRIPS) [5] використано термін «нерозкрита інформація» (англ. – *undisclosed information*). При цьому ст. 39 Угоди TRIPS передбачено, що при забезпеченні ефективного захисту конкуренції, як передбачено статтею 10 bis Паризької конвенції, члени повинні надавати захист нерозкритої інформації. Позиція ВОІВ у цьому відношенні полягає в тому, що «нерозкрита інформація» – це інший термін для позначення комерційної

таємниці [3, с. 150], що дозволяє розглядати ці поняття, як синонімічні.

Угода про асоціацію [6] не містить конкретних положень щодо права на комерційну таємницю, проте у ст. 158 (2) передбачає, що для цілей цієї Угоди права інтелектуальної власності включають, серед іншого, охорону *конфіденційної інформації* та захист від недобросовісної конкуренції, як це передбачено статтею 10 bis Паризької конвенції про охорону промислової власності.

У 2016 році в рамках ЄС була прийнята Директива 2016/943 нерозкритого ноу-хау та бізнес-інформації (комерційної таємниці) від їх незаконного набуття, використання та розголошення (далі – Директива 2016/943) [7], яка в межах поняття комерційна таємниця (англ. – *trade secrets*) розмежовує ноу-хау (англ. – *know-how*) і бізнес-інформацію (англ. – *business information*). У п. 14 преамбули до цієї Директиви зазначено, що важливо встановити однорідне визначення комерційної таємниці, не обмежуючи предмет, що підлягає захисту від незаконного привласнення. Отже, таке визначення має бути розроблено таким чином, щоб охоплювати ноу-хау, бізнес-інформацію та технологічну інформацію, якщо існує як законний інтерес у збереженні їх конфіденційності, так і законне очікування, що така конфіденційність буде збережена.

З наведеного вище можна дійти висновку, що Директива 2016/943 в якості загального вживає поняття «комерційна таємниця», а її різновидами називає ноу-хау і бізнес-інформацію. При цьому варто підкреслити, що подібне розмежування зроблено не для подальшої диференціації режимів правової охорони ноу-хау та бізнес-інформації як різновидів комерційної таємниці, а для якомога ширшого розуміння поняття «комерційна таємниця» та уникнення зведення його змісту лише до інформації технічного чи технологічного характеру. У цьому аспекті варто звер-

нути увагу на те, що розмежування категорій «ноу-хау» та «бізнес-інформації» здійснено лише в преамбулі Директиви 2016/943, тоді як в самому її тексті послідовно вживається лише загальне поняття «комерційна таємниця». Тобто, відповідно до положень Директиви 2016/943, передбачено уніфікований режим правової охорони комерційної таємниці, незалежно від того, чи мова йде про ноу-хау, чи про бізнес-інформацію.

В законодавстві України від часу здобуття незалежності теж використовується неоднакова термінологія щодо аналізованого об'єкта. Так, у прийнятих у перші роки незалежності України законодавчих актах у сфері зовнішньоекономічної та інвестиційної діяльності було вжито термін «ноу-хау» (ст. 4 ЗУ «Про зовнішньоекономічну діяльність» [8], ст. 1 ЗУ «Про інвестиційну діяльність» [9], ст. 2 ЗУ «Про режим іноземного інвестування» [10]). Прийнятий у той самий період ЗУ «Про інформацію» [11] в контексті поділу інформації за режимом доступу закріпив поняття «конфіденційна інформація». У свою чергу кримінальне (ст.ст. 231, 232 КК України [12]) та конкурентне (ст.ст. 16–19 ЗУ «Про захист від недобросовісної конкуренції» [13]) законодавство України використовують термін «комерційна таємниця».

Отже, на час підготовки і прийняття ЦК України в різних законодавчих актах України вживалася неоднакова термінологія щодо аналізованого об'єкта. У проєкті ЦК України пропонувалося в якості одного з об'єктів права інтелектуальної власності закріпити «нерозкрити інформацію» чи «секрети виробництва (ноу-хау)» [14, с. 187, 196]. Врешті, у прийнятому у 2003 році ЦК України [15] було закріплено термін «комерційна таємниця». Причому в даному випадку відбулася не просто заміна одного терміну на інший – поняття «комерційна таємниця» розширило об'єкт правової охорони, охопивши ним не тільки відомості технічного характеру, але й організаційного, комерційного, виробничого та іншого характеру, за винятком тих, які відповідно до закону не можуть бути віднесені до комерційної таємниці (ч. 2 ст. 505 ЦК України).

Після прийняття ЦК України термінологію законодавства щодо даного об'єкта

так і не вдалося уніфікувати. Згадані вище спеціальні законодавчі акти, прийняті ще до ЦК України, залишаються чинними донині зі збереженням їх первинного термінологічного апарату. Більше того, прийняті після ЦК України окремі закони ще більше посилили існуючу термінологічну проблему.

Так, ЗУ «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» [16] закріплює визначення поняття «ноу-хау». Але цей же закон містить визначення поняття «об'єкт технології» – наукові та науково-прикладні результати, об'єкти права інтелектуальної власності (зокрема, винаходи, корисні моделі, твори наукового, технічного характеру, комп'ютерні програми, комерційні таємниці), ноу-хау, в яких відображено перелік, строки, порядок та послідовність виконання операцій, процесу виробництва та/або реалізації і зберігання продукції, надання послугу.

Отже, на відміну від підходу, сформованого у ЄС та відображеного у Директиві 2016/943, ЗУ «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» розглядає поняття «комерційна таємниця» і «ноу-хау» як самостійні по відношенню одне до одного. «Комерційні таємниці» включаються цим законом до об'єктів права інтелектуальної власності (відображення підходу, закріпленого ЦК України), проте «ноу-хау» розглядається як окреме поняття, що не відноситься до комерційної таємниці як об'єкта права інтелектуальної власності.

Тому першочерговим у цьому відношенні бачиться питання уніфікації термінології. Враховуючи підходи, які застосовні в рамках ЄС, оптимальним варіантом є вживання в якості загального родового поняття «комерційна таємниця», видовим по відношенню до якого є поняття «ноу-хау». Така позиція, між іншим, корелює із домінуючою у сучасній вітчизняній правовій доктрині точкою зору з цього питання. Відповідно, на рівні спеціального законодавства доцільно провести ревізію термінології. Наприклад, в контексті законодавства про зовнішньоекономічну діяльність, інвестиційного законодавства доцільно оперувати більш загальним поняттям «комерційна таємниця», а не «ноу-хау», як це має місце на даний час. У свою чергу,

законодавство у сфері трансферу технологій, зважаючи на предмет регулювання, мало би оперувати терміном «ноу-хау», який стосується інформації технічного та технологічного характеру.

Проте уніфікація термінологічного апарату сама по собі не вирішує ключового питання – стосовно юридичної природи права на комерційну таємницю.

У ЦК України норми про комерційну таємницю містяться у Книзі 4 «Право інтелектуальної власності». Відповідно до ст. 420 ЦК України, серед об'єктів права інтелектуальної власності названо «комерційні таємниці», а норми про цей об'єкт вміщено у Книзі 4 окремою главою 46 «Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю». Тобто у ЦК України комерційна таємниця розглядається як об'єкт права інтелектуальної власності.

Але такий підхід не в повній мірі узгоджується із положеннями Розділу III Книги 1 ЦК України. Виходячи зі змісту ст.ст. 177, 199, 200 ЦК України, об'єкти права інтелектуальної власності та інформація, хоча і належать до нематеріальних благ, проте позиціонуються в якості самостійних категорій об'єктів цивільних прав. З цього випливає, що інформація як така не належить до об'єктів права інтелектуальної власності. Проте комерційна таємниця, виходячи із її нормативного визначення у ст. 505 ЦК України, за своєю суттю є інформацією, яку кодекс відносить до об'єктів права інтелектуальної власності. Тобто у цьому відношенні закріплена у чинній редакції ЦК України позиція щодо правового режиму комерційної таємниці є недостатньо послідовною і потребує перегляду.

Концепцією рекодифікації цивільного законодавства, із покликанням на положення Директиви 2016/943 пропонується главу 15 ЦК України доповнити окремою статтею «Комерційна таємниця», а главу 46 ЦК «Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю» замінити Главою «Право інтелектуальної власності на ноу-хау» [17, с. 11, 32].

На рівні доктрини питання щодо юридичної природи прав на комерційну таємницю та можливості її віднесення до об'єктів права інтелектуальної власності вже тривалий час залишається дискусійним.

Аналіз доктринальних джерел дозволяє констатувати, що домінуючою серед вітчизняних науковців є позиція, за якою комерційна таємниця не відноситься до об'єктів права інтелектуальної власності. За словами О. В. Кохановської, віднесення комерційної таємниці до інституту права інтелектуальної власності не можна визнати таким, що відповідає сутності інформації, яка під нею розуміється. Це – класичний об'єкт нового інституту інформаційних прав, який поступово формується в цивільному праві [18, с. 19]. Схожу позицію займає А. О. Кодинець, наголошуючи на необхідності поширення на регулювання відносин, пов'язаних з охороною комерційної таємниці, положень цивільного законодавства про регулювання інформаційних відносин [19, с. 74]. У свою чергу, В. І. Жуков підкреслював, що право на комерційну таємницю охороняється не як порушене право на об'єкт права інтелектуальної власності, а як порушене суб'єктивне право, що захищається або законодавством про недобросовісну конкуренцію, або законодавством про безпідставне набуття майна їх порушником [20, с. 37]. У монографічній роботі Ю. В. Носіка звертається увага на умовність включення прав на комерційну таємницю до групи прав інтелектуальної власності [21, с. 135]. А. Г. Дідук розглядаючи комерційну таємницю і ноу-хау в якості різновидів конфіденційної інформації, дійшла висновку, що на конфіденційну інформацію в особи не існує суб'єктивного права, а може виникати тільки «охоронюваний законом інтерес» [22, с. 11, 15].

Друга група науковців, загалом, підтримує ідею правової охорони комерційної таємниці нормами права інтелектуальної власності. Таку точку зору висловив М. К. Галянтич, зазначивши, що доповнення патентної охорони прямою охороною комерційної таємниці відповідає інтересам добросовісних підприємців, які розробляють нову техніку і технології [23, с. 120]. Розвиваючи цю позицію та розглядаючи комерційну таємницю в якості об'єкта виключних прав, Т. В. Івченко, визначає комерційну таємницю як результат інтелектуальної діяльності у вигляді інформації, яка є секретною, тобто не є загальновідомою і легкодоступною для осіб, які оперують від-

повідною інформацією, що має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих суб'єктом права на цю інформацію [24, с. 6–7].

Близькою до наведеної вище є позиція тих науковців, які, розглядаючи комерційну таємницю в якості більш загального поняття, яке включає в себе у тому числі ноу-хау, пропонують відносити до об'єктів права інтелектуальної власності лише ноу-хау. Так, Ю. М. Капіца, покликаючись на положення Директиви 2016/943, яка називає в якості видів комерційної таємниці ноу-хау та бізнесову інформацію, вважає, що ділова (бізнесова) інформація є об'єктом інформаційних правовідносин, тоді як врегулювання відносин стосовно ноу-хау має передбачатися законодавством про інтелектуальну власність [25, с. 78]. Схожу точку зору висловила Т. І. Бегова, яка вважає, що саме ноу-хау є результатом інтелектуальної діяльності, і відстоює позицію щодо віднесення ноу-хау до нетрадиційних об'єктів права інтелектуальної власності, щодо якого виникає квазівиключне право [26, с. 33–38].

При вирішенні даного питання потрібно звернути увагу на таке.

На об'єкт права інтелектуальної власності у правоволодільця виникають абсолютні за своєю природою права, яким кореспондує пасивний обов'язок усіх інших осіб не використовувати цей об'єкт без дозволу суб'єкта цих прав. Така модель правовідносин передбачає, щоби цей об'єкт був відомий зазначеним зобов'язаним особам. В іншому випадку останні не знатимуть, щодо якого саме об'єкта у них існує пасивний обов'язок не здійснювати його використання. Відтак, правова охорона об'єктів права інтелектуальної власності не має у своїй основі секретність самого об'єкта та інформації про нього. Право інтелектуальної власності в класичному його розумінні – це право на відомий, доступний для сприйняття іншими особами об'єкт. І в такому випадку суть правової охорони об'єкта зводиться до надання творцеві чи іншому правоволодільцю виключного права на його використання з одночасною заборонаю для інших осіб використовувати цей об'єкт без дозволу правоволодільця.

На противагу цьому, правова охорона комерційної таємниці, включаючи ноу-хау, ґрунтується на режимі секретності відповідної інформації, яка, власне, і обумовлює в значній мірі її комерційну цінність. Відтак, якщо для права інтелектуальної власності ключовим питанням є використання об'єкта, то для відносин щодо комерційної таємниці першим і основним є питання доступу до відповідної інформації.

Інформаційна природа комерційної таємниці не дозволяє ефективно застосувати до цього об'єкта закріплену ст. 424 ЦК України конструкцію майнових прав інтелектуальної власності, які сфокусовані навколо використання об'єкта. На відміну від цього, інформаційне законодавство по-іншому підходить до визначення змісту прав на інформацію, включаючи в нього дії з одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації (ст. 5 ЗУ «Про інформацію»). Щодо комерційної таємниці правове регулювання передбачає захист не лише від несанкціонованого її використання третіми особами, але також і від неправомірного одержання та поширення такої інформації.

Євроінтеграційний вектор розвитку України вимагає урахування у її національному законодавстві тих підходів, які сформувалися в праві ЄС. Недаремно європеїзація цивільного законодавства визначена в якості однієї із домінант процесу рекодифікації [27, с. 50]. Тому варто звернути увагу на підходи у вирішенні даного питання, відображені в правових актах ЄС.

Насамперед, йдеться про вже згадану вище Директиву 2016/943, у преамбулі якої варто звернути на наступні положення:

– підприємства вдаються до різних засобів, щоб привласнити результати своєї інноваційної діяльності, коли відкритість не дозволяє повністю використати їхні інвестиції в дослідження та інновації. Використання прав інтелектуальної власності, таких як патенти, права на дизайн або авторське право, є одним із таких засобів. Іншим засобом привласнення результатів інновацій є захист доступу та використання знань, які є цінними для суб'єкта, але не є широко відомими. Такі цінні ноу-хау та бізнес-інформація, яка не

розголошується та має залишатися конфіденційною, називають комерційною таємницею (п. 1 преамбули Директиви);

– захищаючи такий широкий спектр ноу-хау та бізнес-інформації, будь то як доповнення або як альтернатива правам інтелектуальної власності, комерційні таємниці дозволяють творцям і новаторам отримувати прибуток від своїх творів або інновацій і, отже, є особливо важливими для конкурентоспроможності бізнесу, а також для досліджень і розробок, а також продуктивності, пов'язаної з інноваціями (п. 2 преамбули Директиви);

– в інтересах інновацій та сприяння конкуренції положення цієї Директиви не повинні створювати жодних виключних прав на ноу-хау чи інформацію, що захищаються як комерційна таємниця. Таким чином, незалежне відкриття тих самих ноу-хау або інформації повинно залишатися можливим. Реверсивне проектування законно придбаного продукту слід розглядати як законний спосіб отримання інформації, за винятком випадків, коли інше обумовлено договором. Проте свобода укладати такі договірні угоди може бути обмежена законом (п. 16 преамбули Директиви).

Отже, в преамбулі Директиви 2016/943 простежується позиція до протиставлення правового режиму охорони комерційної таємниці, з одного боку, та права інтелектуальної власності, з іншого боку. Загалом Директива 2016/943 не містить жодних норм, які би прямо чи опосередковано вказували на віднесення комерційної таємниці до об'єктів права інтелектуальної власності. Навпаки, передбачено, що на комерційну таємницю не виникають жодні виключні права, які, власне, і становлять серцевину правової охорони інтелектуальної власності.

Сама структурна побудова Директиви 2016/943, логіка викладення нормативного матеріалу, вжиті термінологія не є властивими для права інтелектуальної власності.

Перший розділ містить норми, якими визначено сферу застосування Директиви та визначення понять. Відповідно до ст. 1 Директиви 2016/943, вона встановлює правила щодо захисту від незаконного набуття, використання та

розкриття комерційної таємниці. Ця термінологія більшою мірою тяжіє до тієї, якою послуговується інформаційне законодавство.

Наступний Розділ 2 передбачає, які дії є законним набуттям, використанням чи розкриттям комерційної таємниці, які дії є незаконним набуттям, використанням чи розкриттям комерційної таємниці, і відповідні винятки. У цьому відношенні принциповим з точки зору розмежування із правом інтелектуальної власності є положення ст. 3 Директиви 2016/943, яка передбачає умови правомірного набуття комерційної таємниці, серед яких першою названо незалежне відкриття або створення. Цей підхід істотно відрізняє правовий режим охорони комерційної таємниці від правової охорони об'єктів інтелектуальної власності. В останньому випадку набуття одним суб'єктом прав на твір, виконання, винахід, промисловий зразок тощо створює для всіх інших суб'єктів заборону використання відповідного об'єкта, навіть у випадку його незалежного створення внаслідок власної творчої діяльності. Щодо таких об'єктів, як винаходи, корисні моделі, промислові зразки тощо діє право першого заявника, згідно з яким у разі створення одного і того ж об'єкта різними суб'єктами незалежно один від одного право на отримання патенту матиме той з них, чия заявка буде мати більш ранню дату подання. Відповідно, у разі видачі патенту першому заявнику, всі інші такі суб'єкти будуть позбавлені можливості використання об'єкта, навіть незважаючи на те, що вони незалежно створили такий самий об'єкт. Виняток становить хіба право попереднього користувача, яке, однак, пов'язується не із самим по собі фактом створення об'єкта, а з його використанням чи значною та серйозною підготовкою до такого використання.

Розділ 3 Директиви 2016/943 передбачає заходи, процедури та способи захисту, які можуть бути застосовані проти незаконного набуття, використання чи розкриття комерційної таємниці. Причому у цій частині Директива перекликається із Директивою 2004/48 [28], яка теж передбачає можливість застосування таких заходів, як судові заборони (англ. *injunctions*), виправні заходи (англ. *cor-*

rective measures), альтернативні заходи (англ. *alternative measures*), відшкодування збитків (англ. *damages*), а тому числі збитків у вигляді твердої (паушальної) суми (англ. *lump sum*) тощо.

В цілому, можна сказати, що якби в рамках законодавства ЄС комерційна таємниця розглядалася як складова права інтелектуальної власності, потреби у прийнятті Директиви 2016/943 не було би. Власне, ця Директива і приймалася з огляду на те, що захист комерційної таємниці розглядається в якості самостійного правового інституту по відношенню до права інтелектуальної власності.

У контексті досліджуваного питання варто також звернути увагу на положення Регламенту Комісії № 316/2014 про застосування статті 101 (3) Договору про функціонування ЄС до категорій договорів про трансфер технологій [29]. Закріплені у ст. 1 цього Регламенту дефініції понять «права на технології» (англ. *technology rights*), «права інтелектуальної власності» (англ. *intellectual property rights*), «ноу-хау» (англ. *know-how*) свідчать про те, що у Регламенті Комісії № 316/2014 поняття «ноу-хау» відмежоване від «прав інтелектуальної власності». Це підтверджується і положенням ст. 2 (3) цього Регламенту, де вжито формулювання «права інтелектуальної власності чи ноу-хау» (англ. *intellectual property rights or know-how*). Тобто Регламент Комісії № 316/2014 не відносить ноу-хау до об'єктів інтелектуальної власності.

Висновки. Проведене вище дослідження дозволяє стверджувати, що за своєю сутністю комерційна таємниця, включаючи таку її складову, як ноу-хау, з позиції класифікації об'єктів цивільних прав більшою мірою тяжіє до інформації, аніж до об'єктів права інтелектуальної власності. Аналіз актів ЄС підтверджує, що в цих актах комерційна таємниця, у тому числі ноу-хау, не відносяться до об'єктів права інтелектуальної власності. Директива 2016/943 хоч і виокремлює такі види комерційної таємниці, як ноу-хау та бізнес-інформація, проте закріплює для зазначених видів комерційної таємниці уніфікований механізм захисту від неправомірного набуття, використання та розкриття, не передбачаючи виникнення на комерційну таємницю, у тому числі на ноу-хау, виключних прав. Регламент Комісії № 316/2014 теж відмежовує ноу-хау від об'єктів інтелектуальної власності. Враховуючи зазначені європейські підходи, подальше реформування законодавства України про комерційну таємницю бачиться у виключенні положень глави 46 із Книги 4 ЦК України і закріпленні окремої статті про комерційну таємницю у розділі III Книги 1, присвяченому об'єктам цивільних прав. Більш детальне регулювання відносин щодо комерційної таємниці вимагає прийняття в Україні окремого закону про комерційну таємницю, в основу якого мають бути покладені положення Директиви 2016/943.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Convention Establishing the World Intellectual Property Organization of July 14, 1967 (as amended on September 28, 1979). URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/treaties/textdetails/12412>
2. Paris Convention for the Protection of Industrial Property of March 20, 1883 (as amended on September 28, 1979). URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/text/287556>
3. WIPO Intellectual Property Handbook / WIPO Publication № 489 (E). Geneva: WIPO, 2004. 460 p.
4. Капіца Ю. М. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу: формування, інститути, напрями розвитку. Київ : Академперіодика, 2017. 664 с.
5. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15 квітня 1994 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
7. Directive (EU) 2016/943 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 on the protection of undisclosed know-how and business information (trade secrets) against their unlawful acquisition, use and disclosure. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2016/943/oj/eng>

8. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 року № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
9. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
10. Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19 березня 1996 року № 93/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text>
11. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 року № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
12. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
13. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 року № 236/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text>
14. Кодифікація приватного (цивільного) права України / за ред. А. С. Довгерт. Київ: УЦПС, 2000. 336 с.
15. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
16. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14 вересня 2006 року № 143-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text>
17. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ: Видавничий дім «АртЕк», 2020. 128 с.
18. Кохановська О. В. Цивільно-правові проблеми інформаційних відносин в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Київ: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2006. 34 с.
19. Кодинець А. О. Договір про конфіденційність: істотні умови та особливості регулювання. *Право і суспільство*. 2018. № 2 . С. 72–77.
20. Жуков В. Підстави для розширеного тлумачення терміна «інформація» у чинному законодавстві України. *Інтелектуальна власність*. 2006. № 9. С. 30–38.
21. Носік Ю. В. Права на комерційну таємницю в Україні: монографія. Київ: КНТ, 2007. 240 с.
22. Дідук А. Г. Правовий режим конфіденційної інформації: цивільно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків: ХНУВС, 2008. 21 с.
23. Галянтич М. К. Промислова власність: правові засоби охорони та захисту: монографія. Київ: НДІ прив. права і підприємництва, 2003. 256 с.
24. Івченко Т. В. Цивільно-правове регулювання комерційної таємниці як об'єкта права інтелектуальної власності в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2009. 17 с.
25. Капіца Ю. М. Захист прав на комерційну таємницю та ноу-хау в Україні у світлі імплементації Директиви (ЄС) 2016/943 та практики застосування. *Інформація і право*. 2021. № 4(39). С. 70–79.
26. Бегова Т. І. Поняття «ноу-хау» і договір про його передання: монографія. Харків: Право, 2009. 160 с.
27. Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу: монографія / за заг. ред. Н. С. Кузнецової. 2-ге вид., доп. та перероб. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 908 с.
28. Directive 2004/48/EC of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property rights. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2004/48/oj/eng>
29. Commission Regulation (EU) № 316/2014 of 21 March 2014 on the application of Article 101(3) of the Treaty on the Functioning of the European Union to categories of technology transfer agreements. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2014/316/oj/eng>